

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKI UPRAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B
Frankopanska 16

Poslovni broj: UsII-30/15-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Visoki upravni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda Ljiljane Karlovčan-Đurović predsjednice vijeća, Lidije Vukičević i Mirjane Čačić članica vijeća, te sudske savjetnice Lidije Ravlić zapisničarke, u upravnom sporu tužitelja G., kojeg zastupa izvršni direktor D. Z., Z., protiv tuženika Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske, Zagreb, klasa: UP/II-008-07/14-01/437, urbroj: 401-01/06-15-01 od 23. ožujka 2015., radi prava na pristup informacijama, u sjednici vijeća održanoj 10. lipnja 2015.

p r e s u d i o j e

Odbija se tužbeni zahtjev za poništenje rješenja Povjerenika za informiranje, klasa: UP/II-008-07/14-01/437, urbroj: 401-01/06-15-01 od 23. ožujka 2015.

Obrazloženje

Osporenim rješenjem odbačena je žalba tužitelja izjavljena protiv odgovora H. b. k., broj: 215/2014 od 24. travnja 2014., kao nedopuštena.

Tužitelj tužbom pobija osporeno rješenje te smatra da se temelji na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Ističe da Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima sukladno članku 2. stavku 1. određuje da Republika Hrvatska priznaje javnopravnu osobnost Katoličke crkve. Navodi da se sukladno odredbama članka 6. i 8. Obiteljskog zakona brak se u vjerskom obliku s učincima građanskog braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom ima uređene pravne odnose, dakle i sa službenikom Katoličke crkve. Također sukladno članku 13. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, kanonska ženidba od trenutka sklapanja ima građanske učinke prema odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske, ako ugovorne stranke nemaju civilne zapreke i ako su ispunjeni propis predviđeni odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske. Prema mišljenju tužitelja H. b. k. kao pravna osoba Katoličke crkve s obzirom na obavljanje ovlasti sklapanja braka propisane Obiteljskim zakonom te međunarodnim ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima smatra se pravnom osobom kojoj su prenijete javne ovlasti i stoga tijelom javne vlasti u smislu članka 5. točke 2. Zakona o pravu na pristup informacijama. Dodatno se tužitelj poziva na razmatranje profesora Mihajla Lanovića koji je bio profesor kanonskog prava između II svjetska rata i koji je priznati stručnjak za crkveno pravo i teoriju prava.

Predlaže da se tužba uvaži i osporeno rješenje poništi.

Tuženik u odgovoru na tužbu ističe da navodi tužbe nisu osnovani, smatra da tužitelj izvodi pogrešan zaključak iz propisa koji reguliraju odnose između Katoličke crkve i Republike Hrvatske kako bi potkrijepio tvrdnju da je H. b. k. tijelo javne vlasti prema odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama. Navodi da je člankom 41. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10. i 05/14.) propisano da su sve vjerske zajednice jednake pred zakonom i odvojene od države. Stavkom 2. istog članka propisano je da su vjerske zajednice slobodne, u skladu sa zakonom, javno obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, druge zavode, socijalne i dobrotvorne ustanove te upravljati njima, a u svojoj djelatnosti uživaju zaštitu i pomoć države. Ističe da je pravni položaj vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj reguliran Zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica („Narodne novine“ 83/02. i 73/13.). Člankom 1. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica propisano je da je crkva i vjerska zajednica drugačijeg naziva (u daljnjem tekstu: vjerska zajednica) u smislu ovog Zakona zajednica fizičkih osoba koje ostvaruju slobodu vjeroispovijesti jednakim javnim obavljanjem vjerskih obreda i drugih očitovanjima svoje vjere (u daljnjem tekstu: vjernici) upisana u Evidenciju vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Evidencija). Odredbom članka 2. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica propisano je da vjerske zajednice samostalno i slobodno određuju unutarnju organizaciju, tijela upravljanja, njihovu hijerarhiju i nadležnost tijela i osobe koje predstavljaju vjersku zajednicu i njene organizacijske oblike, sadržaj i način očitovanja vjere, održavanje veza sa svojom središnjicom i drugim vjerskim zajednicama, udruživanje s drugim vjerskim zajednicama i druga pitanja svoga djelovanja u skladu s Ustavom Republike Hrvatske. U članku 6. stavku 3. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica propisano je da su vjerske zajednice, njihovi organizacijski oblici i zajednice vjerskih zajednica neprofitne pravne osobe, a odredbom članka 9. stavka 2. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica propisano je da se pitanja od zajedničkog interesa za Republiku Hrvatsku i neku ili više vjerskih zajednica mogu uređivati i ugovorom kojeg sklapaju Vlada Republike Hrvatske i vjerska zajednica.

Člankom 8. Obiteljskog zakona („Narodne novine“ 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13. i 05/15.) propisano je da se brak u vjerskom obliku s učincima građanskog braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose. Slijedom navedenog Vlada Republike Hrvatske sklopila je pet ugovora o pitanjima od zajedničkog interesa s više vjerskih zajednica koje djeluju u Republici Hrvatskoj: Srpskom pravoslavnom crkvom („Narodne novine“ 196/03.), Islamskom zajednicom („Narodne novine“ 196/03.), Evangelističkom crkvom i Reformiranom kršćanskom crkvom („Narodne novine“ 196/03.), Evandeoskom (pentekostnom) crkvom, Kršćanskom adventističkom crkvom, Savezom baptističkih crkava, Savezom Kristovih pentekostnih crkava, Crkvom božjom, Reformnim pokretom adventnistva sedmog dana, Kristovom crkvom („Narodne novine“ 196/03.), Bugarskom pravoslavnom crkvom, Hrvatskom starokatoličkom crkvom i Makedonskom pravoslavnom crkvom („Narodne novine“ 196/03.).

Katolička crkva u Hrvatskoj ima poseban pravni položaj, a isti je reguliran Ugovorom potpisanim između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori 3/97.), Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori 2/97.), Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušebrižništvu katoličkih vjernika pripadnika Oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori 2/97.), i Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori 18/98.). Kako su navedeni ugovori sklopljeni između dva subjekta međunarodnog prava time su iznad zakona Republike Hrvatske te isti uređuju odnos Republike Hrvatske i Katoličke crkve u Hrvatskoj koju zastupa Sveta Stolica. Prema članku 1. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima Republika Hrvatska i Sveta Stolica,

potvrđuju da su država i Katolička crkva, svaka u svom poretku, neovisne i samostalne te se obvezuju da će u međusobnim odnosima potpuno poštivati to načelo te da će međusobno surađivati u brizi za cjelovit duhovni i materijalni razvoj čovjeka i u promicanju općeg dobra. Člankom 2. navedenog Ugovora propisano je da Republika Hrvatska priznaje javnu pravnu osobnost Katoličke crkve te da priznaje i javnu pravnu osobnost svih crkvenih ustanova koje imaju takvu pravnu osobnost prema odredbama kanonskog prava.

Člankom 1. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima propisano je da pravne osobe Katoličke crkve u skladu sa odredbama kanonskog prava mogu slobodno primati milostinju i darove vjernika te prihvaćati druge uobičajene oblike prinosa vjernika za uzdržavanje crkvenih usluga te da se na navedena primanja ne primjenjuju odredbe poreznog sustava Republike Hrvatske. U članku 10. navedenog Ugovora propisano je da će se pravne osobe Katoličke crkve u odnosu na porezni sustav smatrati neprofitnim ustanovama s time da se navedena odredba ne primjenjuje na profitne djelatnosti istih osoba.

Obzirom na sve navedeno tuženik ističe da H. b. k. nije tijelo javne vlasti. Naime javna ovlast sklapanja braka u nadležnosti je tijela državne uprave odnosno matičara nadležnog za mjesto u kojem osobe žele sklopiti brak, a sklapanje braka u vjerskom obliku rezervirano je samo za pripadnike određenih vjerskih zajednica. Da bi brak u vjerskom obliku imao učinke građanskog braka potrebno je da se brak sklopi pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom ima uređene odnose, koja ima s Vladom Republike Hrvatske sklopljen ugovor o pitanjima od zajedničkog interesa odnosno Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, a sukladno odredbama iz navedenih ugovora koje propisuje da vjersko vjenčanje od trenutka sklapanja ima učinak građanskog braka prema odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske samo ako ugovorne stranke nemaju građanske zapreke iako su ispunjeni zahtjevi predviđeni odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske (članak 8. Ugovora o pitanjima od zajedničkog interesa sklopljen između Vlade Republike Hrvatske i Srpske pravoslavne crkve) i članak 13. stavak 1. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima („Narodne novine“ –Međunarodni ugovori 3/97.). Za sklapanje građanskog braka ne traže se jednake pretpostavke kakve se traže za sklapanje braka u vjerskom obliku, činjenice da službenik vjerske zajednice prema odredbama kanonskog prava (ili drugih pravila crkve odnosno vjerske zajednice) vodi obred sklapanja vjerskog braka prema mišljenju tuženika ne upućuje da on ujedno ima i prenesenu javnu ovlast sklapanja građanskog braka. Osim toga tuženik navodi da prema članku 23. Obiteljskog zakona brak sklopljen u vjerskom obliku ima od dana sklapanja sve učinke građanskog braka, međutim samo izvadak iz državne matice vjenčanih predstavlja dokaz da brak sklopljen u vjerskom obliku ima ujedno i učinke građanskog braka, a tu pravnu snagu nema samostalno isprava službenika vjerske zajednice. Iz svega proizlazi da su službenici Katoličke crkve u Hrvatskoj ovlašteni sklopiti vjerski brak prema odredbama kanonskog prava, prema kojem je brak odnosno ženidba jedan od sakramenata i ima drugačija pravila o sklapanju i prestanku braka (u iznimnim slučajevima) te tako proizlazi da isti nemaju prenesenu javnu ovlast sklapanja građanskog braka za koje vrijede druge pretpostavke sklapanja i prestanka braka. Obzirom na sve navedene predlaže da se tužba odbije.

Sukladno odredbi članka 32. stavka 1. Zakona o upravnim sporovima („Narodne novine“ 20/10., 143/12. i 152/14. – dalje: ZUS) dostavljena je tužba na odgovor zainteresiranoj osobi H. b. k. Zainteresirana osoba nije podnijela odgovor na tužbu.

Sukladno odredbi članka 6. ZUS-a odgovor na tužbu tuženika dostavljen je tužitelju.

Tužbeni zahtjev nije osnovan.

Kako tužitelj osporava samo primjenu prava, činjenice su nesporne, a stranke u tužbi niti u odgovoru na tužbu ne zahtijevaju održavanje rasprave Sud je spor riješio bez rasprave temeljem odredbe članka 36. točke 4. ZUS-a te utvrdio da tužbeni zahtjev nije osnovan.

Iz spisa predmeta proizlazi da je tužitelj podnio zahtjev H. b. k. da mu dostavi informacije ukupnog broja brakova koji su sukladno članku 8. Obiteljskog zakona sklopljeni u 2013. godini u vjerskom obliku s učincima građanskog braka pred službenicima Katoličke crkve koja s Republikom Hrvatskom ima uređene odnose putem međunarodnih ugovora sa Svetom Stolicom te ukupan iznos ostvarenih prihoda u 2013. godini koji su ostvareni temeljem pružanja usluga vezanih za sklapanje braka od strane svih pravnih osoba Katoličke crkve u Republici Hrvatskoj te ukupne prihode svih pravnih osoba Katoličke crkve u 2013. godini ostvarene prema sljedećim pojedinačnim stavkama kako su definirane taksovníkom Biskupija hrvatsko-slavonske pokrajine, a) vjenčanje s obavljenim „postupkom za ženidbu“ i podukom, b) dopuštanja za sklapanje ženidbe izvan vlastite župe s obavljenim „postupkom ženidbe“ i podukom (Otpusnica), c) dopuštanje za sklapanje ženidbe izvan vlastite župe bez poduke i postupak za ženidbu, d) vjenčanje ženika iz druge župe (samo vjenčanje bez „postupka za ženidbu“ i poduke).

H. b. k. je dopisom od 24. travnja 2014. godine obavijestila je tuženika da H. b. k. i pravne osobe Katoličke crkve kojima je ona osnivač nisu tijela javne vlasti u smislu članka 5. točke 2. Zakona o pravu na pristup informacijama.

Protiv navedenog dopisa tužitelj je podnio žalbu koja je odbačena kao nedopuštena osporenim rješenjem.

Sud u cijelosti prihvaća obrazloženje iz osporenog rješenja da H. b. k. i pravne osobe Katoličke crkve kojima je osnivač nisu tijela javne vlasti u smislu članka 5. stavka 2. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“ 25/13.). Naime, odredbom članka 5. stavka 1. točke 2. Zakona propisano je da su tijela javne vlasti, u smislu ovog Zakona, tijela državne uprave, druga državna tijela, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima i druge osobe na koje su prenesene javne ovlasti, pravne osobe čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe i druge osobe koje obavljaju javnu službu, pravne osobe koje se u cijelosti financiraju iz državnog proračuna ili iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i trgovačka društva u kojima Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju zasebno ili zajedno većinsko vlasništvo.

Kako H. b. k. odnosno pravne osobe Katoličke crkve kojima je ona osnivač nisu tijela javne vlasti u smislu navedene odredbe Zakona zakonito je tuženik temeljem članka 114. stavka 1. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“ 47/09.) odbacio žalbu tužitelja izjavljenu protiv Ugovora H. b. k. od 24. travnja 2014. kao nedopuštenu.

Što se tiče prigovora tužitelja da se iz činjenice da je Obiteljskim zakonom propisano da se brak u vjerskom obliku s učincima građanskog braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice s kojim Republika Hrvatska ima uređene pravne odnose može zaključiti da je H. b. k. kao pravna osoba Katoličke crkve s obzirom na obavljanje ovlasti sklapanja braka propisane Obiteljskim zakonom te međunarodnim ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima pravna osoba na koju su prenijete javne ovlasti valja istaći da navedeni prigovor nije osnovan. To stoga što se sklapanje vjerskog braka utvrđuje pravilima koja vrijede za hrvatsku Katoličku crkvu te se utvrđuju prema pravilima kanonskog prava za pripadnike te vjerske zajednice dok se pretpostavke za sklapanje građanskog braka utvrđuju prema odredbama pozitivnih propisa Republike Hrvatske.

Naime, iz odredaba Obiteljskog zakona i odredaba Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske koje su citirane u ovoj presudi proizlazi da Katolička crkva ima ovlast sklapati brak u vjerskom obliku, kojem braku se pod određenim strogim zakonskim uvjetima, mogu priznati učinci građanskog braka. Međutim, navedeno nije ovlast sklapanja građanskog braka te stoga nisu osnovani navodi tužitelja da H. b. k. kao pravna osoba Katoličke crkve ima javnu ovlast te se stoga može smatrati tijelom javne vlasti u smislu članka 5. stavka 1. točke 2. Zakona o pravu na pristup

informacijama.

S obzirom na sve navedeno prema ocjeni ovog Suda osporenim rješenjem uz obrazloženje kakvo je njime dano nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja.

Trebalo je stoga temeljem odredbe članka 57. stavka 1. Zakona o upravnim sporovima odlučiti kao u izreci.

U Zagrebu 10. lipnja 2015.

Predsjednica vijeća
Ljiljana Karlovčan-Đurović, v.r.